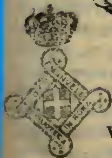
M. ANTONII MVRETI
ORATIONES TRES DE STVDIIS LITERARVM, VENETIIS HABITAE.

VENETIIS, M.D.LV.

f. paulus Gallus Revisor

M. ANTONIVS MVRETVS HIERONYMO FERRO, PATRICIO VENETO, PATAVINI GYMNASII IIIVIRO, VIRO CLARISSIMO S. D.

IV *multumq; dubitaui,* HIERONYME, *vir clarißime, deberémne, cum has qualescunque orationes diuulgare in animo haberem, tibi eas potißimum inscribere. nam cum mihi proponerem ante oculos summam personæ tuæ dignitatem; vix videbar satis modeste facturus, si rem tantulam in tuo tanti viri nomine apparere vellem. rursum cogitanti noctes & dies de plurimis tuis erga me, maximisq; beneficijs, quidam interdum obijciebatur metus; ne forte, non tu quidem, qui meum animum bene, vt opinor, perspectum habes, sed ceteri parum me gratum iudicarent, si diutius distulissem aliquam grati erga te animi significationem dare. nam si expectare vellem, dum aliquid excuderem, quod vel dignitati tuæ responderet, vel beneficiorum, quæ à te accepi, magnitudinem adæquaret: vota mihi plane facienda erant, vt vsque ad illud tempus vitam producere liceret. est autem iniquum, eo nihil reddere, quia plurimum debeas. simul putabam, tibi non iniucundam fore memoriam illius temporis, quo tua mihi singularis humanitas summo & auxilio, & ornamento fuit. nam cum & nouitati à non nullis, & peregrinitati inuideretur meæ; tu vnus extitisti, qui causam meam acerrime susciperes, qui eam collegis tuis, viris omni laudum genere dignißimis, studiosißime commendares, qui auctoritatis tuæ pondere plurimorum animos ad me amandum, & aliquo in numero habendum commoueres. Hæc me adduxerunt, vt satius ducerem, hoc pusillum testimonium dare obseruantiæ erga te meæ; quàm*

in

in aliquam parum memoris animi suspicionem longiore silentio incurre-re. habeo autem in manibus cum alia quædam, tum Ioannis gramma titi commentarios in libros priorum analyticorum Aristotelis, quos ab alijs miserrime ac fœdissime deprauatos, emendare, & in Latinum ser monem conuertere molior. ij, vbi absoluti erunt, in tuo ipsi quoque nomine, si tu patieris, edentur. Vale. Venetijs, ad IX Kal. Nouemb. M. D. LV.

ORATIO DE LAVDE LITERARVM HABITA VENETIIS, MENSE OCTOBRI, ANNO M. D. LIV.

VAE singula hominibus ad dicendum accedentibus timorem facere consueuerunt, patres amplissimi, vósq; ceteri ciues ornatissimi, ea mihi sese hodierno die obiiciunt vniuersa. Siue enim loci amplitudo afferre perturbationis aliquid potest; Venetiis dicimus: siue audientium dignitas, magna lectissimorum hominum adstante frequentia dicimus: siue ipsa orationis materia, dicendíq; conditio, ita dicimus, ut sit nobis eodem tempore de ingenio, de doctrina, de gloria, ornamentisq; omnibus in hoc literarum certamine periclitandum. Venetijs dicere, si quisquam est, qui parum putet, eum necesse est in maximarum, earundémq; toto orbe notissimarum rerum ignoratione versari. Ecquis enim est hodie tam inaccessus, tam ab omni hominum consortio remotus in terris locus, quò non huius præstantissimæ ciuitatis fama peruaserit? quis populus, quæ gens, quæ hominum natio vel tam

immanis atque barbara, vel tam exculta disciplinis atque artibus, quam non iampridem florentissima Venetorum respublica non gloria modo, & splendore nominis sui, verum etiam admiratione compleuerit? Hæc vero firmamenta reipublicæ, hæc ornamenta Italiæ, hæc virtutum omnium, laudandarúmq; artium præclarissima lumina intuentem, non commoueri, tantum id quidem est, vt, non dicam in meam hanc mediocritatem ingenij, sed vix in quenquam hominem, qui ceterorum de se iudicia extimescat, cadere posse videatur. Etenim si eloquentissimos olim viros accepimus, cum ad dicendum venissent, vnius principis aspectu ita conturbatos fuisse, vt obmutescerent; quid mihi tandem animi esse oportet, qui neque comparandus cum illis omnino sum, & apud vos dico, senatores amplissimi, ad quos cum oculorum conuerto aciem, totidem mihi consessum principum videor intueri? Ac ceteri quidem sæpe ad eam excusationem confugiunt, vt se, cum tenuitatis suæ consciii essent, tamen vel necessitate, vel officio impulsos, vel amicorum siue precibus, siue tempore aliquo adductos, dicendi munus non tam appetiuisse, quàm detrectare non potuisse dicant; quam totam rationem nobis hodierno die ipsa rei natura conditióq; præcludit. Non enim detrectantes, sed vltro nobis deposcentes hanc dicendi prouinciam,

ad

ad eam non alienis precibus impulsi, sed vestra incredibili benignitate admissi sumus: vt si minus ex aliqua parte nostra uobis approbata fuerit industria, causa nulla sit, quin omnes accusandam potius nostram temeritatem, quàm imbecillitatem subleuandam putent. Equidem cum & ab ineunte ætate, tum domesticis excitatus exemplis, tum ipsa hortante natura, honestarum artium studia coluerim, & vbi primum per ætatem licuit, quæ mihi meo ipse labore pepereram, aliis tradere ingressus, nouem prope iam annos in hac dicendi, ac docendi exercitatione consumpserim; tamen superiora illa considerans, ita commouebar animo, facile vt hoc potuerim abstinere consilio, nisi me huc summa de vestra singulari humanitate concepta spes, & magna quædam approbandæ vobis, si minus eruditionis, at certe voluntatis meæ cupiditas impulisset. Ac mihi quidem, &, cuius rei causa in hunc locum ascenderim, & ad quos verba facturus sim, cogitanti, prorsus ita videtur; nullo in argumento meam commodius orationem posse versari, quàm si, literarum disciplina quantum non ornamenti solum, verumetiam præsidij bene temperatis ciuitatibus afferat, tum adhibitis rationibus, tum etiam exemplis, atque ex veteribus seculis repetita memoria exponam: minime id quidem, quo vos, tales viros, commonefaciam, ex-

 cellentibus

cellentibus à natura ingeniis præditos; eruditos à studiis liberalium doctrinarum, à diuturno assiduóq; magnarum rerum vsu peritos: sed quia libenter facio, vt, quarum artium percepta scientia vnumquenque vestrum vehementer affici constat, earum animos vestros iucunda commemoratione delectem. Quæ cum ita se habeant; mihiq; ipsa per se delectæ ad dicendum materiæ dignitas satis magnam audientiam factura videatur: tamen magis consuetudine, quàm quòd ita necessarium iudicem; petam à vobis, vt mihi res pulcherrimas breui oratione comprehendere meditanti, exigui temporis attentionem ne denegetis. Magna omnino vis, magnúmq; momentum positum est in literis, viri amplissimi, ad conseruandas, bonísq; cumulandas omnibus ciuitates. Nam cum felicitas publica, ad quam humana omnia referenda sunt, é singulorum ciuium felicitate constet: singulorum autem felicitas in excolenda, exercendáq; virtute præcipue sita sit; & ad perfectam virtutem consequendam, necessariam quandam præcursionem adhibeant literæ: illud profecto consequitur, vt, nisi in qua literarum cultura vigeat, florere absolute ciuitas nulla possit. Ponite vobis ante oculos, omnes ætatis humanæ partes: omnem publicorum temporum varietatem, omnes instituendæ vitæ rationes & vias animo & cogitatione percurrite:

rite: nullam omnino reperietis, quæ non ita literarum auxilio indigeat, vt eas si quis sustulerit, solem ipsum de mundo sustulisse videatur. Eæ nos, vbi primum firmius incedere, atque articulatius loqui cœpimus, de ipso prope nutricum acceptos sinu, titillatione quadam honestissimæ voluptatis alliciunt, allectos præceptis saluberrimis complent: non tantum bene dicendi, verum etiam bene viuendi commonstrant vias: excitant in animis nostris igniculos gloriæ: quantus sit in virtute splendor, quanta in vitiis deformitas, edocent: quæ qui semel bene penitus imbiberint, ij nunquam non postea & vitij turpitudinem omni studio refugient, & officij honestatísq; rationem rebus alijs omnibus anteponent. Vt autem in semente posita spes messis est, ita totius reliquæ vitæ expectatio ab educatione pueritiæ pendet. Vbi vero infirmam illam ineuntis ætatulæ teneritatem vigor adolescentiæ excepit, quæ tandem alia res aut animum præclararum rerum studio accendere, aut efferentibus sese cupiditatibus, quibus ea pars insigniter agitari solet, frænos iniicere, præter literarum tractationem, potest? Themistoclem olim, cum somnum capere adolescens non posset, dicere solitum tradunt, se Miltiadis trophæo, quiescere volentem, excitari: quanto eos acrius incendi, atque inflamari necesse est, qui quotidie non vnius, sed innumerabilium

numerabilium hominum virtute præstantium trophæa non è marmore constituta ad exigui prædicationem temporis, sed ad omnem æternitatem commendata literis intuentur? Neque vero pertimescendum est, ne aut labore frangantur, aut voluptatis irretiantur illecebris ij, qui ætatis suæ florem literarum studiis dedicandum esse statuerunt. Tanta siquidem est oblectatio paulatim acquirenda cognitione rerum sese pascentis animi, vt ea qui fruuntur, ab iis neque laboris tædium, neque auocantium voluptatum blanditiæ sentiantur. Itaque sapienter poetæ, cum ceteros omnis deos Veneris imperio subdidissent, in Mineruam modo & in studiorum præsides Musas nihil ei, nihil Cupidini iuris esse voluerunt. Quinetiam illud ab iisdem memoriæ proditum est; Iasonem olim ceterósq; Argonautas, cum eam insulam, quæ ab amœnitate, florúmq; copia nomen inuenerat, præternauigarent, periculúmq; esset, ne molli, ac delicato Sirenum cantu, quæ eam insulam incolebant, ad exitium perducerentur, vnum in Orpheo perfugium habuisse: qui cum assedisset in puppi, simúlq; fides blandis impellere digitis, simul vocem illam, qua rupes nemoráq; traxerat, explicare cœpisset, tanta simul aures animósq; audientium voluptate compleuit, vt iam Sirenum vocibus nemo nauigantium moueretur. Hoc figmento, quid tan

dem

dem aliud doctiſsimi homines, niſi id; quod nos volumus, indicarunt? Florida videlicet illa inſula iuuentus eſt. eam qui quaſi prætereuehuntur, magno in periculo ſunt, ne Sirenum, id eſt, voluptatum blanditiis decepti, & à recto itinere abducti, in vada & ſcopulos deferantur. Quodnam igitur huic tanto periculo comparatum remedium eſt? quod, niſi Orphei, optimi ac ſanctiſsimi vatis lyra? cuius ſuauitatem qui percipiunt, ij & Acheloidum cantus pro nihilo putant, & tandem inſtitutum illud iter emenſi, vellus aureum, id eſt, virtutem cum immortali coniunctam gloria conſequuntur. Nimirum vt maior lux minorem, ita minoris voluptatis ſenſum perceptio maioris extinguit. Quanto autem voluptas ea, quæ diſcendo ſentitur, ceteris omnibus maior, ſinceriórque ſit, vel illud indicio eſt, quòd aliarum, etiam qui eis plurimum tribuunt, ſatietatem tamen quandam eſſe, ac tedium, confitentur; huius vt quiſque percepit plurimum, ita eam acrius, atque auidius concupiſcit. Quod ſi cui forte dubium eſt, prodeat in medium Chryſippus, qui ſæpe ſtudio intentus tanta voluptate perfruebatur, vt cum velut extra ſe poſitum cibi potionísq; caperet obliuio. Prodeat ſolertiſsimus ille cœleſtium orbiū non per ſcrutator tantum, ſed etiam imitator, Syracuſanus Archimedes, qui non modo earum rerum quas na

tura

tura fert, præ ea, quam capiebat è ſtudiis, oblectatione memor non erat; ſed in illa ipſa Syracuſanæ vrbis direptione, ita defixus erat in ſtudio, vt prius hoſtilis gladij cuſpidem corpore exceperit, quàm vrbem in hoſtium poteſtatem veniſſe ſentiret. O rem omnium ſeculorum admiratione digniſſimam. Diripiebatur vrbs ea tempeſtate omnium opulentiſsima; effuſi per vias milites, vt in quenque inciderant, ſine vllo ſexus, ætatis, ordinis diſcrimine obuios contrucidabant; vndique gladiorum fulgor præſtringebat oculos, vndique armorum ſonitus, vndique cadentium tectorum fragor audiebatur; puerorum eiulatibus, mulierum lamentis, morientium gemitibus, militum clamoribus, priuata publicáq; omnia circunſonabant; ipſa vrbs pene dimota & conuulſa ſedibus ſuis, ſuorum ciuium in cæde ac ſanguine natabat; cum vnius hominis mens in media ciuitate, ciuitatis ipſius caſum ac ruinam non ſentiebat. Te nimirum Archimedes incredibilis illa vis eximiæ voluptatis, quam haurit animus ex maximarum rerum ſcientia, humi ſtantem abripuerat; tuámq; mentem cum omni prorſus oculorum auriúmq; ſenſu in illud ipſum cœlum, illa ipſa, quæ intuebaris, aſtra ſuſtulerat: itaque non tuus confoſſo corpore in cœlum euolauit animus, ſed cum eò iam antea euolaſſet, tum demum in illis beatiſsimis ſibíq; notiſsimis ſedibus conquieuit.

conquieuit. Solonem vero accepimus, cum in lectulo, morti proximus, decumberet, inaudissétq; assidentes amicos, de re quapiam, summisse, ne ipsi molestiam parerent, disputantes, erecto, vt potuit, iam semimortuo capite, rogasse eos, vt aliquanto loquerentur elatius; sibi, si etiam moriens aliquid discere potuisset, discessum è vita iucundiorem fore. O discendi cupiditas; quid non efficis, vbi semel generosa ingenia occupasti. Tenebatur homo sapientissimus grauissima vi morbi defixus in lecto: vicinitate iam mortis ab omnibus pene corporis partibus sensus abscesserat: beatus ille animus, mox liber ac solutus futurus, è corporeis vinculis exilire cupiebat: cum quicquid supererat virium, eò contulit, vt deficiente lingua, vocibúsq; interruptis ac morientibus suum doctrinæ cognitionísq; desiderium indicaret. Quid hunc verisimile est firmum ac valentem fecisse; qui ne mori quidem, nisi discendo, voluerit? Merito igitur tandiu floruit Atheniensium respub. quandiu tam præclari viri tenuit disciplinam. Sed vt eò redeamus, vnde nos facta præclarissimorum hominum mentio paulisper abduxit; dici profecto non potest, adolescentes nobilissimi: vos enim, vos mea iam compellabit oratio: dici, inquam, non potest, ea studia, in quæ nunc toto pectore incumbitis, quanto olim vobis & ornamento, & auxilio futura

 sint,

ſint, cum vos & generis veſtri nobilitas, & veſtra virtus ad reip. gubernacula admouerit. Etenim quibus artibus ciuitates præcipue conſeruantur, pietate, iuſtitia, fortitudine, in primiſq; prudentia, earum ſunt omnium artium quaſi ſemina literarum prodita monumentis. Neque vero hæc à me ita diſputantur, vt contendam, niſi literis eruditum, ciuem patriæ vtilem eſſe neminem poſſe: ſed hoc dico; niſi literis exculti ſint ij, qui velut in reip. puppi ſedentes, clauum tenent, multis eos muneris ſui, iiſq; præcipuis partibus neceſſario defuturos. Nam cum duo publicorum temporum genera ſint, vnum pacis, alterum belli, quorum alterum ſemper optabile eſt, alterum nunquam optabile, non nunquam neceſſarium; quomodo, vt hanc partem priore loco attingamus, in pace, ciuibus iura deſcribere; quantum cuique tribuendum ſit, intelligere, ciuium inter ſe diſsidia componere, verba publice facere, legationes cum laude gerere, præterita tenere, futura proſpicere, quid in omnibus rebus factu optimum ſit, videre; & ex alijs alia colligere poterit, niſi qui hæc ſibi de literarum fontibus haurienda omnia exiſtimauerit? Niſi vero eorum recipienda ſententia eſt, qui fieri putant poſſe, vt qui reip. præeſt, quamuis literarum ſit expers, tamen ad eas res, quas modo enumerauimus, aliena opera non incommode vtatur. An

vero

vero T. Manlium Torquatum, memoriæ prodi-
tum eſt, cum conſul declaratus fuiſſet, excuſaſſe
valetudinem oculorum, & ſummum imperium
detrectaſſe; quòd indignum duceret, ei capita ac
fortunas ceterorum committi, qui alienis oculis
omnia gerere cogeretur: qui alieno ingenio, alie-
náq; lingua vbique vti neceſſe habebunt, ij ſatis ad
gubernandos ceteros idonei videbuntur? At ocu-
lorum quidem lumine carentes, nihil prohibet a-
cie ingenij etiam futura cernere, optiméq; conſu-
lere: quales in fabulis Tireſiam, in hiſtorijs Appium
legimus: cuius vero doctrinarum luce careat ani-
mus, quid is tandem gerere, quid ſuſcipere, quid
cogitare præclarum poteſt? Sed ſunt quidam ho-
mines, qui cum literarum tractationem tranquil-
lis pacatíſq; temporibus & honeſtam in primis &
vtilem eſſe fateantur: ijdem tamen, cum occupata
bello aliquo ciuitas eſt, latere eas, veluti perterri-
tas metu, & inter tubarum lituorúmq; clangorem,
nullum ſui amplius præbere vſum arbitrantur.
Quorum nobis hac in parte coarguendus error
eſt, & quantum vel in medio bellorum tumultu li-
teræ valeant, aperiendum. Etenim ſi corporis tan
tum, non etiam animi, viribus bella gererentur,
tum iſti fortaſſe aliquid dicerent: nunc quis eſt, qui
cum mihi & maximum eſſe in bellis conſilio ac pru
dentiæ locum, & eas virtutes bona ex parte litera-

rum ſtudio comparari, certe quidem inſigniter au-
geri, confirmariq; concesserit, idem tamen earum
ſcientiam in bello inutilem eſſe contendat? An igno-
ramus celebre illud regum regis Agamemnonis vo-
tum, qui vt Troia facilius potiretur, non Achillis,
aut Aiacis, ſed Neſtoris decem ſimiles optabat ſi-
bi? Neque temporis nobis ad viuendum à natura
præſcripti ea longitudo eſt, neque ita fert humana-
rum rerum ratio, vt multis admodum bellis inter-
fuiſſe vnus idémq; poſsit: itaque qui vnum alte-
rúmve ſpectarunt, multum ſibi militaris pruden-
tiæ collegiſſe exiſtimantur, quid eos iudicabimus,
qui hoc ſibi diuturna librorum euolutione pepere-
runt, vt omnibus, quotquot poſt hominum me-
moriam geſta ſunt, bellis interfuiſſe videantur?
Quòd ſi quis ita bella aliquot ſpectare poſſet, vt
vtriuſque partis conſilia teneret, rerum admini-
ſtrandarum viam rationémq; cognoſceret, euen-
tus animo cerneret, quid non ei poſtea in rebus
bellicis omnium conſenſu tribueretur? at hæc o-
mnia, qui verſantur in literis, aliáq; plurima ac pul-
cherrima ocioſi ac ſedentes conſequuntur. Taceo,
quàm multa expreſſa ſint eruditiſsimorum homi-
num ſcriptis de virtute, de gloria, de caritate pa-
triæ, de animorum æternitate, de præmijs quæ
poſt mortem manent eos, qui ſe pro patria ani-
moſe ac fortiter geſſerint, quæ tantam vim habent,

vt neque qui ea ignorent, veræ laudis habere gustum, neque qui tractant, veræ ac solidæ gloriæ vllam omnino rem anteferre posint. Quid illud, an non quantiuis est, quòd sæpe labantes iam ac deficientes exercitus eloquentum hominum voce legimus fuisse reuocatos? Citetur testis Lacedæmoniorum ciuitas, cuius exercitus Tyrtæi poetæ versibus inflamatus, pulcherrimam illam de Messeniis victoriam reportauit. Dies me deficiet, si aut eruditos homines, qui bellicis laudibus præstiterunt, aut fortisimos imperatores, qui eruditionis & doctrinæ gloria excelluerunt, enumerare instituam. Nam & Architam Tarentinum sexies exercitum duxisse comperimus, & Melissum naualibus aliquot victorijs insignem fuisse, & ter stipendia fecisse Socratem, & Platonem, & Xenophontem egregiam in bello ciuibus suis operam præstitisse. Quid illa propugnacula Græciæ, Periclem, Themistoclem, Epaminondam loquar? Quid illa Romani imperij columina, Scipiones, Lucullos, Fabios, Marcellos, aliósq; innumerabiles proferam? quos omnes cum bellicis laudibus claros, tum præstantes doctrinæ studijs fuisse, historiæ loquuntur. Nam Iulium Cæsarem, quis nescit, vtra laude præstaret, ambiguum posteris reliquisse? Brutus autem, quanto literarum ardore flagrauerit, vel ex eo colligi potest, quòd ea ipsa nocte, quæ mortem

 ipsius

ipſius anteceſsit, Platonis dialogum de animorum immortalitate legiſſe aliquoties dicitur. Atque hoc præclare olim intellexiſſe videntur Mitylenæi, præcipuam eſſe in rep. vim literarum; qui, quos populos bello deuicerant, nullam eis aliam pœnam irrogabant, niſi vt ne liberos ſuos literas edocerent. ſciebant videlicet eas tantum ciuitates florere poſſe, in quibus literarum ſtudia colerentur. Cuius rei cur tandem aliunde exempla repetamus? An vero, ciues, quòd viget hodie veſtra reſp.; quòd floret, quòd beata eſt, quòd cum ceteræ orbis vniuerſi partes grauiſsimis bellorum tempeſtatibus agitentur, vna hæc (quod ei deus opt. max. proprium ac perpetuum faxit) in pace atque in ocio conquieſcit, aliunde id fieri creditis, quàm quòd ei & præſunt homines cum ceteris omnibus, tum hac eruditionis & ſapientiæ laude clariſsimi, & ſemper eorum ſimillimi præfuerunt? O diuine Plato, tua ſunt omnia & dicta & cogitata præclare. Tu dicere ſolebas, tunc demum reſp. beatas fore, cum eas aut philoſophi cœpiſſent regere, aut qui regerent, philoſophari. Tuum hoc ſapientiſsimum oraculum perpetua iam mille amplius annorum felicitate Venetorum reſp. comprobauit. Equidem quo longius in altum inuehor, patres ampliſsimi, eo mihi amplior & patentior orationis veluti curſus oſtenditur. ſed & temporis me ratio, & veſtra ſingula-

ris

ris ſapientia, vt vela contraham, portúmque tandem aliquando reſpiciam, monet. Neque enim credibile eſt, poſſe aut me, aut quenquam de literarum præſtantia, fructibúsq; qui ex earum tractatione capiuntur, vobiſcum melius, aut copioſius, quàm vnumquenque veſtrum ſecum loqui: & mihi non tam orationis conquirenda copia eſt, quàm veſtra ſatietas refugienda. Itaque finem dicendi faciam, ſi vos prius etiam atque etiam rogauero, vt ſi forte minus à me ornate ac copioſe dictum eſt, quàm & huius loci amplitudo, & ſumma audientium dignitas poſtulabat, meum tamen idcirco placendi vobis deſiderium ne improbetis. Ego quidem ſi non indignus à vobis, qui ſæpius audiar, iudicer, erit, quod mihi magnopere gratuler: ſin forte: ſed reprimam me: neque committam, vt meis ipſe votis videar male ominari: qui tamen à tot, tam præclaris viris, tanta benignitate auditus fuerim, magnum mihi non huius modo laboris, ſed totius ante actæ vitæ fructum hodierno die veſtro ſingulari beneficio videor conſecutus.

D I X I.

ANTA eſt collati à vobis in me beneficij magnitudo, patres ampliſsimi, vt mihi pro eo, ſicuti par eſt, vobis gratias agere cupienti, non mediocris obijciatur metus, ne, cum omnes ingenij mei vires ad gratam illius commemorationem contulero, mea tamen oratio longe multúmq; à rei ad dicendum propoſitæ dignitate abfuiſſe videatur. Etenim quid à me amplius, quid præclarius, quid honorificentius vel ſperari, vel, dicam etiam, optari poterat, quàm vt talium virorum iudicio, ad excolenda diſciplinis liberalibus huius nobiliſsimæ iuuentutis ingenia idoneus iudicarer? An vero fortiſsimos olim viros accepimus in Olympicis certaminibus tanto ſtudio, tanta laborum tolerantia, tanto denique vitæ ipſius periculo ſolam vocem præconis & coronæ teſtimonium petere ſolitos eſſe; earúmq; rerum adeptione ita eſſe gauiſos, vt eorum non nulli præ nimia lætitia in medijs gratulantium amplexibus expiraſſe dicantur: ego in florentiſsima omnium, quæ ſub cœlo ſunt, ciuitate, nobiliſsimorum hominum iudicia de me honorificentiſsima conſecutus, aut mediocriter mihi gaudendum,

dendum; aut gaudium ea ex re meum tegendum vllo modo, ac dissimulandum putem? Nam illi quidem, vt votorum compotes fierent, roboris modo aut velocitatis laudem consequebantur, quarum vtrarunque gloria clarissimos sæpenumero viros à seruis & gladiatoribus superari videmus: mihi vos, patres amplissimi, eorum quæ vel præcipua, vel sola etiam in hominibus bona sunt, probitatis atque doctrinæ testimonium præbuistis. Quæ siue in me talia sunt, qualia vos opinamini, faciendum est mihi, vt hæc vestra de me in dies duplicetur opinio: siue, quod magis arbitror, eximia vos naturæ vestræ bonitas, vt multo plus mihi, quàm pro meo merito, tribueretis, adduxit; omnibus & corporis & animi neruis eniti debeo, vt quam expectationem in animis ciuium vestri de me iudicij auctoritas excitauit, eius aliquam partem labore, diligentia, assiduitate sustineam, rebúsque ipsis eorum vanitatem coarguam, qui superioribus mensibus, quasi vestræ, si dijs placet, prudentiæ diffidentes, ne munus hoc peregrinis hominibus committeretis, è superiore loco vos admonebant. Quibus ego ita responsum volo, non vbi quisque natus fuerit, sed quibus artibus studium suum dederit, quantúmq; in ijs effecerit, in huiusmodi rebus considerari oportere. Præclare enim hoc philosophi disputant, vniuersum hunc terrarum orbem

quasi ciuitatem esse quandam, esséq; omneis inter se homines ciuili quadam societate copulatos. quæ qui tenent, ij & quoquò gentium venerint, nusquam sibi peregrini videntur, & ipsi contra neminem qui homo sit, pro peregrino habendum putant. Neque vero hæc à me ita disputantur, quòd me patriæ pœniteat. non enim ex Scythia quapiam natus sum, ciues ornatissimi, quæ tamen ipsa quoque suum protulit Anacharsin; non ex Thracia, cuius ex asperis & saxosis locis Orpheus tamen enatus est; non ex immani aliqua & inhospitali barbaria, sed ex ea prouincia, quæ cum antiquitus eloquentiæ studijs vel maxime floruit, tum hoc tempore, vt vni Italiæ facile cedit, ita ceteris omnibus facile excellit. Et vero quanto semper homines Galli eloquentiæ studio flagrauerint, vel ex eo intelligi potest, quòd antequam demissa cœlitus sapientia impijs falsorum numinum cultibus animos hominum liberasset, tota Gallia Mercurium eloquentiæ præsidem deum præcipua obseruantia coluisse perhibetur. Quinetiam Herculem non eodem, quo ceteræ gentes, ornatu nostri colebant, sed innumerabilem quandam hominum vim ab eo facie-bant trahi, catena quadam aurea, quæ è lingua ipsius ad aures circumfusæ multitudinis pertineret: cum illud videlicet indicarent, nullam esse rem ad ducendos quò velis hominum animos dicendi copia

pia

pia potentiorem. Iam quid illud memorem, quod à Strabone proditum nouimus, veteres illos Romanos magnam adolescentum suorum partem, Massiliam, quod oppidum in Gallia est, solitos mittere, vt ibi cum morum sanctitatem imbiberent, tum honestis artibus instituerentur? Sed & Lugduni annua eloquentiæ certamina celebrari solita poetæ tradunt, & iidem peculiari quodam epitheto facundam Galliam nominarunt. Quid in his immoror? Marcus ipse Tullius, eloquentiæ Romanæ parens ac deus, qui vnus effecit, vt, cum Roma vrbium omnium maxima esset, Romæ tamen Roma ipsa maius esse aliquid diceretur; ille, inquam, M. Tullius, cuius admirabilem dicendi vim ac copiam nemo satis pro dignitate ne admirari quidem potest, à Gallo se homine Plotio eloquentiæ præcepta didicisse profitetur. Idémq; Plotius primus omnium Romæ ludum aperuisse traditur. Quis porro vnquam vel fando audiuit, vllam fuisse bene institutam ciuitatem, in qua peregrini ab erudiendis adolescentibus repellerentur? Quis Quintilianum ex Hispania oriundum fuisse nescit? at is & per viginti annos Romanam iuuentutem publice docuit, &, homo Hispanus, consularia Romæ ornamenta sortitus est. Ac ne quis forte nostris hominibus istam summi honoris viam minus patuisse, quàm Hispanis, putet, eundem est honorem

Burdigalensis Ausonius Gratiani principis à se eru diti beneficio consecutus. O Atheniensium ciuitas, humanitatis parens, bonarum omnium artium procreatrix. quantum tu à peregrinorum hominum odio abfuisti. tu Apollodoro Cizyceno, tu Heraclidi Clazomenio, tu aliis peregrinis quamplurimis reip. summam sæpenumero credidisti. Et quisquam reperietur, qui, cum Romanorum, cum Atheniensium gens omnes in quibus esset aliqua virtus, nunquam non humanissime complexa sit; Venetorum remp. quæ & hac, & ceteris laudibus omnes superiorum temporum respp. vna superauerit, sui nunc dissimilem in ornandis literis esse oportere arbitretur? Præclare ille apud optimum poëtam fortissimus imperator; Hostem qui feriet, mihi erit Carthaginiensis, Quisquis erit. Præclare vos quoque, patres amplissimi, cum ego pro virium modulo specimen ingenij mei iubentibus vobis dedissem, visúsq; essem adhibita diligentia nauare aliquid posse; quòd peregrinus essem, nihilo me minus iccirco humanitate vestra complectendum iudicastis. Quinetiam vt plus mihi animorum adderetis, ex eo me loco docere voluistis, vbi homines ita diuino cultui addictos, vt cum summa integritate & sanctimonia vitæ summam rerum maximarum cognitionem scientiámq; coniunxerint, quotidianos industriæ meæ testes habiturus essem.

Vtinam

Vtinam igitur, patres amplissimi, vósq; ceteri ciues ornatissimi, vtinam mihi parem aut voluntati erga vos meæ, aut beneficijs erga me vestris facultatem natura tribuisset. efficerem profecto, vt omnes faterentur, nullum vnquam beneficium post hominum memoriam melius collocatum fuisse. nunc illud tantum vobis polliceri habeo, effecturum me, vt à me neque diligentia, neque assiduitas; curaturum, vt ne cetera quidem quæ ad hoc munus obeundum necessaria sunt, magnopere desiderentur. Vestrum est, adolescentes nobilissimi, etiam atque etiam prospicere, ne cum quæ ad animos vestros omni elegantis doctrinæ cognitione complendos pertinent, vobis affatim suppetant omnia, tantas opportunitates neglexisse, vobísque ipsimet defuisse videamini. Cogitate nihil vobis claritatem patriæ, nihil splendorem generis, nihil opum ac copiarum affluentiam prodesse posse, nisi ad hæc omnia studium virtutis, & ingenuarum artium tractatio accesserit. Nati estis in ea ciuitate, quæ vna toto orbe terrarum inexhaustum quoddam illustrium virorum seminarium existimatur: à qua cum vnusquisque vestrum tantum ornamenti ac splendoris acceperit: æquum est, vt ad eam omnes vicissim, pro sua quisque parte, exornandam, studia omnia, cogitationésq; vestras dirigatis. Plato, quòd Athenis natus esset, gratias dijs

immor-

immortalibus agere solebat: vos quòd Venetijs nati sitis, est quod vobis non mediocriter gratulemini. effecit Plato, vt Atheniensis ciuitas, quòd eum edidisset, merito vicissim dijs immortalibus gratias agere posset: vobis quoque faciendum est, vt hæc præclarissima ciuitas sibi aliquando, quòd vos in lucem protulerit, gratuletur. Qui è vobis nobili loco orti sunt, caueant, ne plus accepisse splendoris à maioribus, quàm ipsi posteris reliquisse videantur: quibus non ita clari parentes contigerunt, cogitent nullum esse tam obscurum genus, quod non virtutis splendore illustrari queat. Præclare Plato, καλὸς, inquit, θησαυρὸς αἱ τῶν πατέρων ἀρεταὶ, κάλλιον δὲ ἀντιθῆναι δύνασθαι τὸν τοῦ Σθένεος λόγον, Ημεῖς τοι πατέρων μέγ᾽ ἀμείνονες εὐχόμεθ᾽ εἶναι. Pulcher omnino thesaurus est parentum virtus: sed multo pulchrius est illud Sthenei vsurpare posse, Nostra quidem virtus longe anteferenda paternæ est. Hoc igitur assidue volutent animo, quibus datum est, vt ad summam gloriam recto itinere tendentibus, assidue liceat pedem in maiorum suorum vestigijs ponere. Ceteri cum alios multos sibi proponant, tum vel in primis Themistoclem, cui nihil generis obscuritas obfuit, quominus Atheniensium ciuitati summo ornamento fuisse diceretur. Itaque cum ei quidam maiorum imaginibus tumens, parentum ignobilitatem obijceret, At meorum, inquit,

nobilitas

nobilitas à me initium capiet, tuorum in te desinet. Hæc igitur cum animis vestris cogitantes, arripite alacribus animis oblatam vobis discendi occasionem. Ego quidem hoc, adstante hac clarissimorum hominum frequentia, in hoc augusto, & consecrato ad numen colendum loco, sanctè polliceor, nihil me omnino (quantum quidem in me erit) prætermissurum, quo vestra studia vllo modo adiuuari posse videantur.

DIXI.

ORATIO TERTIA,
HABITA POSTRIDIE NON. OCTOB. M. D. LV.

ERMVLTOS esse intelligo, qui de his literis, quæ humaniores vocantur, eam animo imbibere sententiam, vt earum tractationem leue quiddam esse, ac nugatorium existiment: neque aut magnos admodum labores ab ijs suscipi, qui eas iuuentuti tradant; aut eorum magnopere fructuosam esse reip. industriam: in eis denique non exquisitam ullam, ac reconditam, sed circumforaneam quandam, haustámq; de triuijs ac circulis requiri doctrinam putent. à quibus ego quoniam ita dissentio, vt ex omnibus, qui se aliquid docere profitentur, horum vel grauissimum munus esse contendam: neque vllos esse, qui aut laborum plus perferant, aut maiores in rep. pariant fructus: doctrinæ denique à nullo hominum genere maiorem aut copiam requiri, aut varietatem arbitrer: constitui hodierno die, patres amplissimi, vósq; ceteri viri ornatissimi, eam mihi ad dicendum materiam sumere, & nobilissimam studiorum partem, quantum id quidem in me positum erit, à contemptu, atque ab intolerabili

bili ineruditorum hominum insolentia vindicare. & vero quid aut huic tempori, aut omnino meo muneri facere conuenientius possum; quàm vt, quæ mihi studia celebritatis aliquid cum alijs in locis, tum hac ipsa in ciuitate pepererunt; à quorum ego veluti fontibus ad hanc quantulamcunque profluxi hominum famam; ijs quoque vicissim oratione mea splendoris ac claritatis afferre aliquid coner? præsertim cum qui hoc literarum genus aspernantur, facere nullo modo posſint, quin de vestra, patres amplissimi, singulari, spectatáq; in omnibus rebus, ac pene diuina sapientia non nihil eadem superbia detrahant. Etenim si hæc tota res tam leuis est, quàm isti eam videri volunt: quæ vos tandem causa commouit, vt proximo superiore anno, propositis publice libellis, studiosorum hominum animos ad nobilem illam ingenij doctrinæq; contentionem excitaretis; útq; ijs, qui vobis in eo certamine probati essent, honestissimum postea præmium ex ærario decerneretis? quæ mehercule vna res ad coërcendam istorum temeritatem satis ponderis habere debebat: vt si hebetiores eos natura, stolidiorésq; finxisset, quàm vt peruidere harum rerum præstantiam possent; quod tamen vestro talium virorum iudicio probatum foret, magnum esse aliquid, ac præclarum suspicarentur. Sed quoniam cum ijs, qui auctoritate non mouen-

 tur,

tur, rationibus agendum est: adeste animis; mihíq; breuiter ostendenti, quàm varia, quámque multiplex eruditio requiratur in ijs, qui literas humaniores docent; eadémq; opera, quantos ex eorum nauitate atque industria resp. percipiat fructus; non aures modo, sed mentes quoque attentas, quæso, paulisper adhibete. Atque adeo, vt hæc tota controuersia melius dijudicetur, operæpretium est, initio, quænam sit istorum contemptorum humanitatis oratio, cognoscere. qui quoniam eos, qui hasce literas tractant, ad nullum fere maioris momenti negotium adhiberi vident, non ad iudicandas lites, non ad agendas causas, non ad dicendam de rebus grauioribus sententiam: facile in eam opinionem prolabuntur, vt ab eis, præter poëticas quasdam fabulas ad pueriles animos hilarandos compositas, & aliquot leuia comendæ, ac poliendæ orationis præcepta, nihil omnino teneri putent: quid autem magni negotij est, inquiunt, in puerorum consessu de eiusmodi figmentis commemorare, ac modo de Thebano, modo de Troiano bello, modo de Vlysis, aut Aeneæ erroribus, molli, & ad inanem oblectationem composito sermonis genere disserere; identidémq; velut è quibusdam arculis accommodata colorandæ orationi pigmenta deprómere? Ecquæ autem magna eruditio est, scire, quot nauibus Græci ad oppugnandum

gnandum Ilium accesserint; quot filios habuerit Priamus; Helenam rapuerit Alexander, ut Homerus, an Helenæ simulacrum, vt Euripides prodidit? quod emolumentum ex istorum omnium scientia; quod detrimentum ex ignoratione percipi potest? Nam ceterarum quidem artium professores quantum vtilitatis afferant, perfacile est ad intelligendum. siue enim dialecticos spectes; ab ijs certa quædam veri falsiq; in rebus omnibus cognoscendi ratio traditur: ij se, quid cuique consentaneum sit, quid repugnans, quid ex quoque efficiatur; quæ sit diuidendi, quæ finiendi, quæ argumentandi ratio, & tenere, & alios docere præ se ferunt. quid physici? qui rerum principia, causásq; tractant; qui, quomodo quidque gignatur, quóq; modo intereat, edisserunt; qui nimborum, fulminum, tempestatúmq; causas; qui corporum cœlestium magnitudines, interualla, cursus, progressiones, institiones; qui animi naturam, qui rationem sensuum, qui animantium omnium ortus, victus, figuras; qui stirpium, qui omnium ferme rerum, quæ gignuntur è terra, naturas ita persequuntur, nulla vt pars ab eis cœlo, mari, terra, vt poëtæ loquuntur, prætermissa sit; hæc cum tractant, mediocritérne reip. prosunt? Nam si ad eos te conuertas, qui eam susceperunt philosophiæ partem, in qua de rebus expetendis fugiendísq; disse-

 ritur;

ritur ; ij vero ſunt, quorum induſtriæ nulla vnquam poterunt præmia ſatis ampla reperiri. quibus enim, dij immortales, quámq; præclaris in rebus eorum diſputationes conſumi videmus? qui hoc primum docent, qui ſit finis, quid extremum, quid vltimum bonorum omnium; quem velut ad ſcopum omnes actiones, omnes cogitationes, omnia conſilia referri oporteat: quot ſint virtutum, quótq; vitiorum genera; quibúsq; modis illas aſſequi, ab his declinare poſsimus: quomodo exultanti, iactantíq; ſe, & detrectanti rationis imperium, frænos inijcere oporteat cupiditati: tum quo modo quiſque ſe in re familiari gubernanda gerere debeat: poſtremo, quo nihil pulchrius, nihil præclarius, nihil denique diuinius ne votis quidem conceptis optari poteſt, quibus moribus, inſtitutis, legibus temperandæ ſint ciuitates: quibus illæ modis fundari atque inſtitui; quibus augeri, atque amplificari, quibus denique copioſiſsimæ, locupletiſsimæ, vno verbo, beatiſsimæ effici poſsint. o res præclaras, dij immortales, & ardentiſsimo ſtudio, ſummáq; corporis atque animi contentione digniſsimas. o vitæ philoſophia gubernatrix, o virtutum omnium parens, vitiorum omnium expultrix. tuum eſt falſarum opinionum temeritatem diripere: tuum eſt omnem inanitatem & errorem amputare, ac circuncidere: tuum eſt vitiorum fibras

euellere,

euellere, ſtirpes elidere, ſemina extinguere. merito diuinus Plato nihil te præſtantius hominum generi à dijs immortalibus dari potuiſſe dicebat. eant nunc iſti verborum magiſtri, fabularum interpretes, nugarum architecti: perfricent frontem, ſi quam habent, & ſe vlla ex parte cum philoſophiæ doctoribus conferendos eſſe prædicent. qui ſi aliquod forte paulo abſtruſius loquendi genus, aut aliquam voculam non ita peruulgatam, aut quampiam paulo reconditiorem fabulam reperire potuerunt, dignos ſe inaurata ſtatua putant. nonnunquam etiam de eiuſmodi tricis ita inter ſe digladiantur, vt pro aris & focis certamen ſuſcepiſſe videantur. hæc fere eſt, patres ampliſsimi, eorum, qui ſtudia laborésq; noſtros deprimere conantur, oratio: qui quòd philoſophiam laudant, libentibus id nobis, atque approbantibus faciunt: nunquam enim cuiquam concedemus, vt eam plus amet, pluríſvę faciat: quòd autem nullum cenſent ſtudijs atque artibus noſtris cum ea eſſe commercium; in eo quantopere fallantur, facile ex ijs, quæ dicturus ſum, intelligetur. Nam primum omnium, ſi hoc ipſis concederemus, nihil aliud à nobis, quàm poëticas fabulas, & exornandæ orationis præcepta tradi: non ex eo tamen efficeretur, quod iſti volunt, inanem quandam, & ludicram noſtram omnem eſſe doctrinam, neque aliò, quàm ad pue-

rorum

rorum animos vana quadam oblectatione demulcendos, referri. Etenim poetarum fabulæ, quas isti tantopere exagitant, & insectantur, non leuia quædam, & frugis expertia ociosorum hominum commenta sunt: immo vero sub eis, velut inuolucris, atque integumentis, omnis doctrina elegans; omnis ingenuo homine digna cognitio, omnis denique sapientia continetur. Eratosthenem quendam fuisse aiunt, qui poeticen ita contemneret, vt Homerum ineptæ loquacitatis magistrum nominaret. at hercule Plato, at Aristoteles, quorum non paulo maior est, quàm nescio cuius Eratosthenis, auctoritas, ita sæpe repetitis ex eo testimonijs vtuntur ad confirmanda ea, quæ tradunt, vt eum non tantum studiosissime legisse, sed vix vnquam de manibus deposuisse videantur. Itaque mirari soleo, cum quidam, qui se philosophos uideri cupiunt, & quidem eiusmodi philosophos, vt, velut Atlante cœlum, ita philosophiam supercilio suo niti putent, ita despicatui ducunt poetas, vt eorum scripta aspicere se dignari negent. qui quidem cuiusmodi philosophi sint, ipsi viderint; cum eos contemnant, quos philosophorum coryphæus Plato modo sapientiæ patres ac duces, modo deorum interpretes, modo deorum filios vocat. Aristoteles autem, cuius isti se germanos esse interpretes gloriantur, non tantum, vt ante dixi, in omnibus

scriptis suis identidem poetarum testimoniis vtitur, verum etiam libro primo de sapientia, philosophum omnem, fabularum amatorem esse confirmat. quod igitur Aristoteleos esse se aiunt; forte verius, sine dubio quidem verisimilius dicerent, si se ab Epicuro esse affirmarent: hunc enim ex omni memoria vnum fuisse philosophum accepimus, qui cum omnem elegantiam doctrinæ, tum poetarum præcipue scripta contemneret. quòd quidem se, negligendis poetis, ex Aristotelis disciplina ac familia censeri volunt; in eo, meo quidem iudicio, faciunt & impudenter, & imperite. At enim id mihi hoc tempore propositum non est, vt de poetarum laude dicam: quod si esset; facile ostenderem, omnia præcepta vitæ, omnia virtutum officia nihilo ab eis deterius, quàm à philosophis ipsis, doceri. non igitur, cum poetarum libros interpretamur, inanibus fabellis, nutricum more, animos ducimus; sed sementim quandam virtutis atque doctrinæ facimus: non in leuibus, miniméque frugiferis rebus operam sumimus; sed præcepta sapientiæ, quo facilius in animos influant, insatiabili quadam admirabilium rerum varietate condîmus. quid, cum ornate ac copiose loquendi præcepta tradimus, ludere videmur, an ea docere, quæ semper principem locum in omni bene instituta ciuitate tenuerunt? an nescimus, eloquen

tiam à grauissimis auctoribus rerum omnium reginam vocari? hæc enim est illa virtus, quæ quamlibet in partem arbitratu suo flectit audientium animos, eósq; pulchritudinis suæ splendore obstupefactos, quibusdam velut habenis numerosæ orationis regit. hæc illa est, quæ consolatur mœrentes, afflictos excitat, iacentes erigit: quæ sceleratis exitio est; innocentibus præsidio: improbis terrori; probis ornamento. hac Cicero fretus Catilinæ furores, & nefarie in patriam inita consilia dissipauit: hac togatus superauit armatos: vt vel inimicorum confessione omnibus triumphis maiorem adeptus lauream diceretur. hac instructi qui sunt, maius omnibus tyrannis imperium in homines obtinent. siquidem tyranni possunt illi quidem corpora constringere; animis nullam adhibere vim possunt: hi vero dominantur in animis: quæque ipsis honesta atque vtilia videntur, ea non facere modo alios, sed etiam velle cogunt: illi inuitis imperant; hi volentibus: illi & oderunt omnes, & odiosi sunt omnibus; hos in omne hominum genus beneficos, perpetua omnium beneuolentia comitatur. neque vero non qui eloquentiam contemnere se simulant, illius præstantiam intelligunt: sed quod assequi non queunt, inuidiose vituperare malunt, quàm ingenue de imbecillitate suarum virium confiteri. Orationis igitur meæ summa eò

redit

redit denique: etiam si nihil aliud à nobis requireretur, quàm vt explicaremus poetarum fabulas, & iuuentuti quasi vias, quibus ad dicendi facultatem peruenire posset, indicaremus: tamen neque mediocriter reip. prodesse nos, neque paruis in rebus contemnendísq; uersari. Nunc tantum abest, vt ea solum requirantur à nobis; vt nulla sit ars digna hominis liberaliter educati studio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum esse eum, qui munus hoc cum laude sustinere meditetur. itaque hoc inter nos & alios interest, quòd alij eos tractant scriptores, quorum vno aliquo de genere tota disputatio est. non enim fere in libris dialecticorum, physicorúmve, aut in ijs quibus medicinæ, iurísve ciuilis scientia continetur, quicquam reperias, cuius intelligentiam non ex illis ipsis, de quibus inscripti sunt, artibus repetere possis: at nobis ij quotidie sunt explicandi libri, qui cum scripti sint à viris omni scientia excultis; ipsi quoque innumerabiles locos ex omni disciplinarum genere depromptos habent. itaque ceteri etiam si eam vnam artem teneant, quam docent, aliarum omnium sint omnino rudes: tamen sufficere posse suo muneri existimantur: neque vnquam aut medico turpe habitum est, nescire leges; aut iurisperito vel medicinam, vel astrorum scientiam non tenere. nos vni sumus, quibus omnis illa liberalium artium va-

 rietas

rietas non pertractanda quidem, ac pernoſcenda penitus; ſed deguſtanda tamen, & delibanda neceſſario eſt. non longe abierimus. ſuperiore anno Ciceronis orationes in Verrem interpretati ſumus. quàm multa ibi nos explicare meminerunt, qui tum aderant, in quibus alios propemodum omnes iuris ciuilis ignoratio fefellerat? libros eiuſdem de finibus nunc ipſum interpretandos ſuſcipimus. quàm multa nobis ex omnibus philoſophiæ partibus depromenda erunt, quibus ignoratis, hos quoque libros ignorari neceſſe eſt? quid aſtrorum ratio? quid terrarum ſitus? niſi qui hæc vtraque vtcunque teneat, ſatiſne ſe quiſquam idoneum poetarum interpretem profiteri poteſt? & tamen vſque eo alienis laboribus iniqui homines reperientur, qui ludere nos, ac iocari; & nihil in docendo aliud, quàm puerilem voluptatem, aucupari putent? nam illud quoque minime prætermittendum eſt, quòd à grauiorum artium doctoribus neque ornata, neque elegans, neque, multis quidem in locis, latina oratio poſtulatur. Itaque ruant licet in dicendo, & impure, improprie, barbare loquantur; ſuo id eis quodam iure licere creditur. at nobis dicentibus, ſunt, qui quoſdam quaſi laqueos tendant; vt ſi quid exciderit parũ expolitum, diem nobis continuo dicant violatæ latinitatis. quódq; poſtremæ iniquitatis eſt, peccare nos putant, niſi in ijs etiam,

quæ ſubito fundimus, plurimi illigati ſint & verborum & ſententiarum lepores. quæ cum ita ſint, quis eſt, qui non intelligat, ſi hominũ expectationi huius profeſsionis ſatisfacere cupiamus, infinitos eſſe nobis labores exhauriendos? deſinant igitur, deſinant iſti alienæ induſtriæ contemptores, gloriæ obtrectatores: comprimant uocem ſtultitiæ atque inuidentiæ indicem. Vos vero, patres ampliſsimi, pergite, vt facitis, benignitate veſtra labores noſtros fouere: vt hæc florentiſsima, & bonarum artium ſtudijs deditiſsima iuuentus, exercitationibus hiſce noſtris ad virtutem præparata atque præculta, veſtram olim in hac feliciſsima rep. gubernanda ſapientiam facilius imitari queat.

D I X I.

AL DVS